

ARTS OF

FREEDOM

Erasmus+

INFORMACIJE O PROJEKTU:

Projekt *Arts of Freedom* je, među 38 prijavljenih, jedan od sedam prihvaćenih projekata koje financira Agencija za mobilnost i programe Europske unije te se provodi u okviru programa Erasmus+ Ključna aktivnost 2: Strateška partnerstva u području obrazovanja odraslih.

Nositelj projekta Hrvatsko društvo likovnih umjetnika

Partneri na projektu

- Hrvatska Hrvatsko društvo likovnih umjetnika (HDLU)
- Poljska Univerzitet Jagiellonski (UJ)
- Mađarska Eszterhazy Karoly Catholic University (EKE)
- Nizozemska Changes&Chances (C&C)
- Norveška European Prison Education Association (EPEA)

Pridruženi partneri:

- Španjolska Department of justice of the generalitat de Catalunya (DJGC)
- Hrvatska Ministarstvo pravosuđa i uprave RH

Cilj projekta

- Iskoristiti sve pozitivne strane umjetnosti i, usprkos drugačijim pravilima i mogućnostima koje su dio zatvorske stvarnosti, spojiti naizgled nespojivu umjetničku slobodu sa zatvorskim okruženjem.

Intelektualni rezultati projekta

- Knjiga 1. (IO1) *Arts Of Freedom*

Zbirka praksi i ideja o umjetnosti u zatvoru: Priručnik za umjetnike

- Knjiga 2. (IO2) *Arts Of Freedom*

Nužnost umjetnosti u zatvoru: Zbirka novih ideja i praksi za zatvorsko osoblje, kreatore politike javnost

Predstavljanje
intelektualnih
rezultata

ARTS OF

FREEDOM

Knjiga 1. (IO1)

Arts Of Freedom

***Zbirka praksi i ideja o
umjetnosti u zatvoru: Priručnik
za umjetnike***

Sadržaj knjige 1.

1. **Uvod**

2. ***Umjetnost i zatvori*** - Ed Santman

3. ***Umjetnost i kultura u zatvorima*** - Ed Santman

4. ***Estetika u zatvoru: evolucijski pristup*** - Stefan Florek i Przemysław Piotrowski

5. ***Zatvorski prostor, vrijeme i umjetnost: psihološki i popravni konteksti*** - Przemysław Piotrowski i Stefan Florek

6. ***Participativna umjetnost i umjetnost u zajednici: oslobađanje kreativnosti*** - Kiss Virág, Egervári Júlia i Orosz Csaba

7. ***Utjecaj umjetnosti u zatvorskom prostoru: nove inovativne prakse*** - Melinda Šefčić, Anita Jandrić Nišević i Vida Meić

8. ***Boje u zatvoru: koje boje koristiti u zatvoru*** - Melinda Šefčić, Anita Jandrić Nišević i Vida Meić

9. ***Umjetnost i terapija*** - Peter van Olmen

10. ***Metode temeljene na umjetnosti i metodološka pitanja art terapije*** - Virág Kiss

11. ***Umjetničko obrazovanje u zatvorima*** - Ed Santman

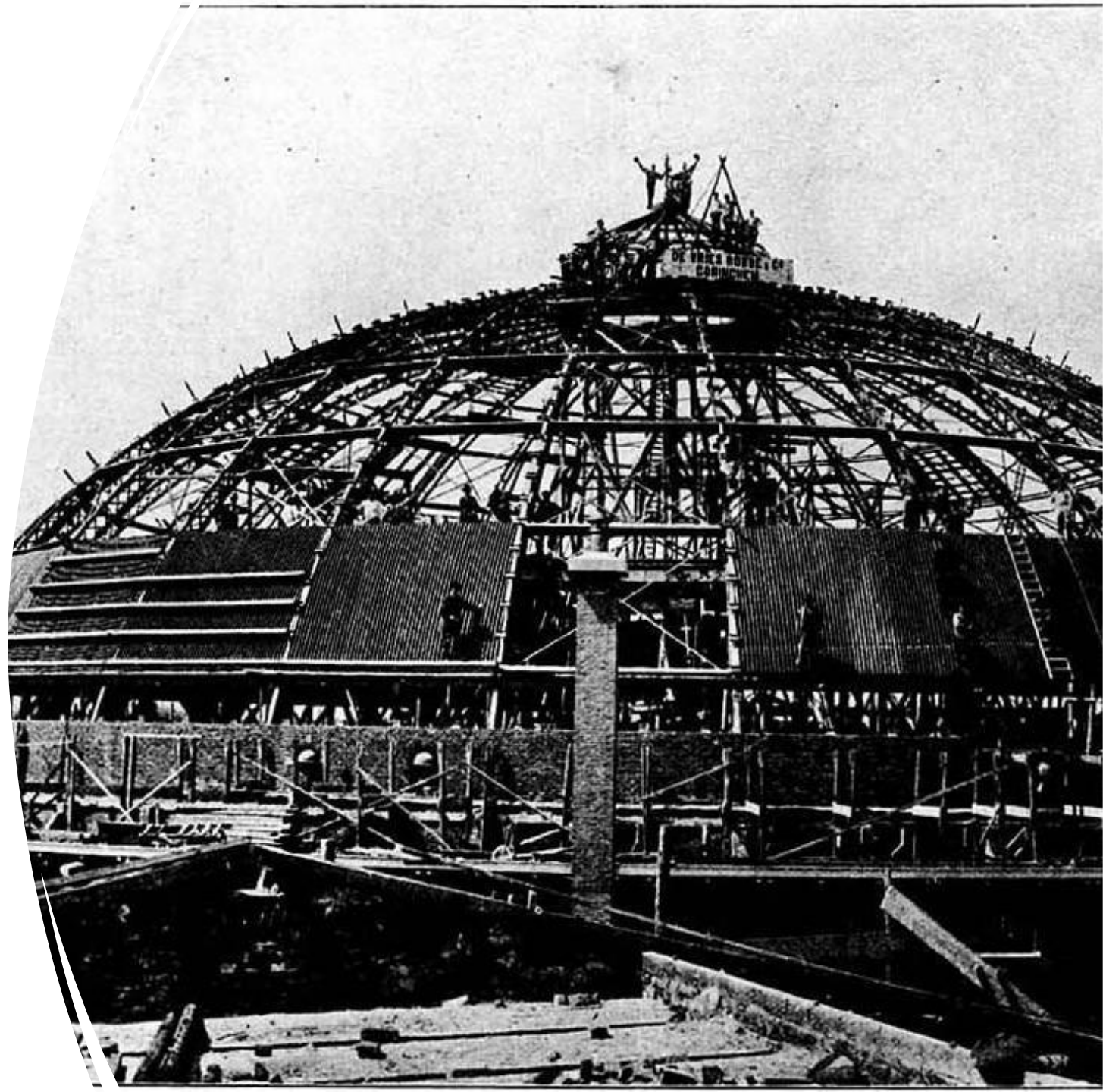
- Životopis autora tekstova
- Impresum

Umjetnost i zatvori

Ed Santman

Jeremy Bentham (1748. –
1832.)

Haarlem panopticon u
izgradnji (1910).

Sažetak

Nakon nekoliko napomena o povijesti zatvora i kratkog sažetka ideja francuskog filozofa Michela Foucaulta, ovo se poglavlje bavi utjecajem koji je kazna zatvora imala na važne umjetnike poput Oscara Wildea i Aija Weiweija, kao i na utjecaj koji su umjetnička djela nekih od naših najpoznatijih umjetnika, poput Michelangela i Salvadora Dalíja, imala na britanskog filozofa i društvenog teoretičara Jeremyja Benthama (1748. – 1832.) koji je osmislio zgradu zatvora kružnog oblika u čijem se središtu nalazi nadzorni toranj iz kojeg su stražari mogli nadzirati sve zatvorenike. Takva se vrsta zgrade zatvora još naziva i panoptikon. Toranj u središtu osmišljen je tako da zatvorenici ne mogu vidjeti ima li koga u nadzornoj prostoriji. Zbog toga zatvorenici nisu mogli znati promatra li ih tko ili ne. Kada zatvorenici znaju da ih se cijelo vrijeme promatra, neminovno se stalno ponašaju kao da ih se promatra i takva vrsta nadzora utječe na njihovo ponašanje te ih prisiljava da se ponašaju dolično.

Voíobev, A. (2013.)
Izložba Ai Weiweija
S.A.C.R.E.D. u K21 muzeju,
Dusseldorf, Njemačka

Buonarroti, M. (1552-1564). Pietà Rondanini

Nath, V. (2011). Zatvorenik kojega je kadar Crvenih Kmera istukao željeznom šipkom na Killing Fields

Umjetnost i kultura u zatvorima

Ed Santman

Wölfli, A. (1915).
Saint Mary Castle Giant Grape (Unitif Zohrn
Heavy Tons).
Kunstmuseum Bern, Švicarska.

Sažetak

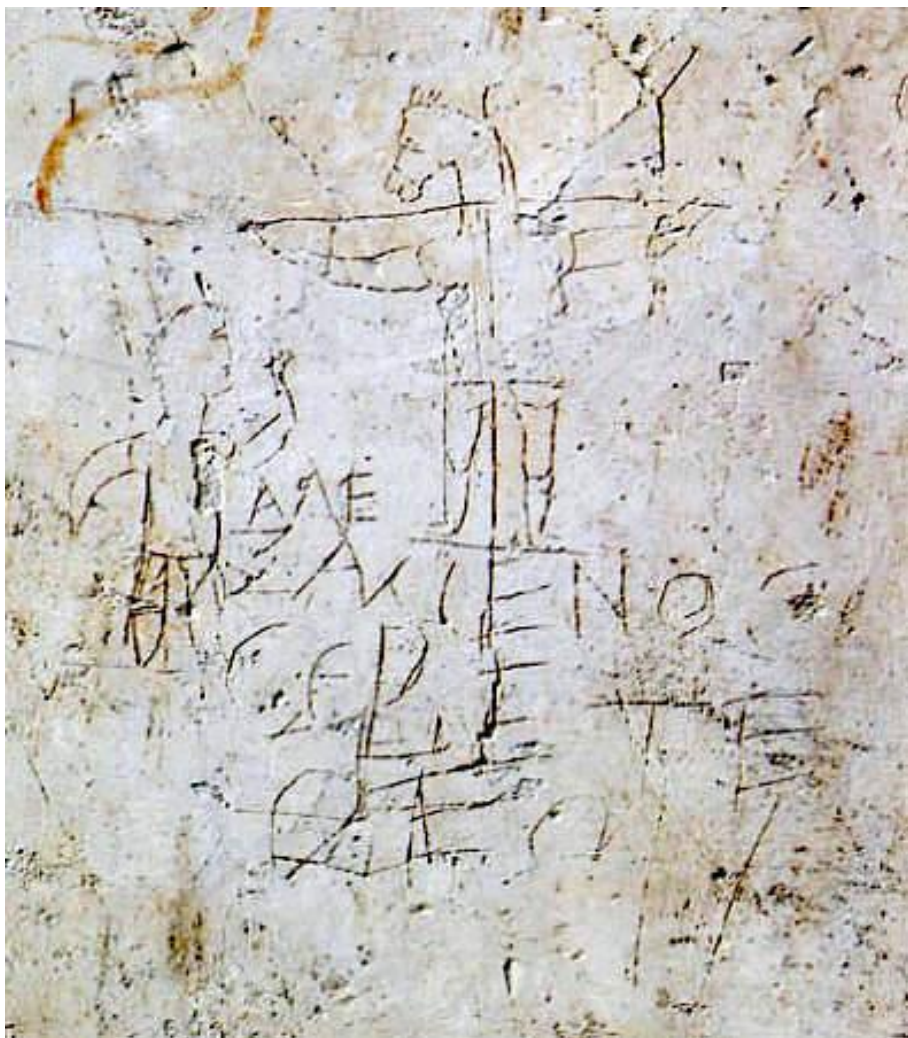
Nepotpuna povijest umjetnosti u zatvorima, kako razumjeti odnos umjetnosti i zatvorâ, zašto se umjetnost stvara i koja je njena vrijednost. Kratak opis važnih zbirki zatvorske umjetnosti i njenog utjecaja na moderne umjetnike ranog 20. stoljeća.

Rad zatvorenika. (2020). Collection Koestler Trust, UK

Rad zatvorenika. Collection Koestler Trust, UK

Grafit Alexamenos. (3. st.). [Grafit]. Palatinski muzej u Rimu, Italija

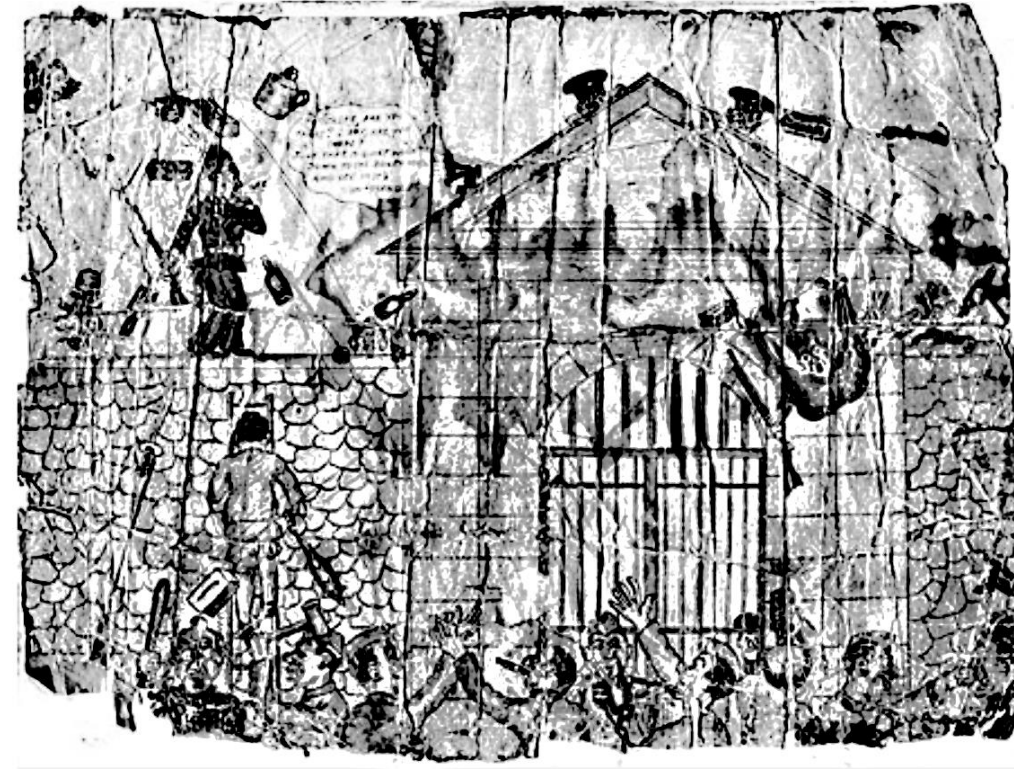
Grafiti studentskog zatvora. (Između 1778 i 1914). [Grafiti]. Heidelberg, Njemačka.

Vrata s grafitima. (Oko 1800).
[Grafiti]. Fluviere Lyon, Francuska.

Rad zatvorenika.
(Oko 1880). Kolekcija ćupova Lombroso
Museo di Antropologia Criminale Cesare
Lombroso, Torino, Italija

Rad zatvorenika. (1932). Pobuna u zatvoru Dartmoor

Ministar nacističke propagande Joseph Goebbels na izložbi Entartete Kunst (Degenerativna umjetnost) u Munchenu. (1938).

Entartete Kunst (Degenerativna umjetnost), poster. (1938).

Jean Lacassagne.
(Oko 1925). Rad zatvorenika.

***Estetika u zatvoru:
evolucijski pristup***

Stefan Florek i
Przemysław
Piotrowski

- Sažetak

U mnogim se kaznenim sustavima zatvor tretira kao oblik društvene odmazde za počinjenje nekog zabranjenog djela, dok istodobno većina kodifikacija izvršnog kaznenog prava pretpostavlja kako zatvor vodi prema socijalnoj rehabilitaciji zatvorenika. Međutim, taj je cilj nemoguće postići u situaciji u kojoj se zatvorenici osjećaju frustrirano zbog nezadovoljenja njihovih osnovnih fizičkih i mentalnih potreba. Među važnim, iako obično zanemarenim potrebama, je i ona za primjerenom senzornom stimulacijom mozga koja se odlikuje i estetskim karakterom. Iz perspektive evolucijske psihologije, neugledan prizor signalizira neprijateljsko i prijeteće okruženje što dovodi do negativne i alarmantne stimulacije živčanog sustava. Evolucijski psiholozi također su utvrdili koji podražaji pozitivno utječu na mentalno funkcioniranje. Ova saznanja, kao i drugi nalazi iz područja empirijske estetike mogu biti od ključne važnosti za humanizaciju zatvora i smanjenje problema povezanih s devijantnim ponašanjem zatvorenika. Estetska deprivacija stvara frustraciju koja može dovesti do agresije, a smanjenje iste temeljni je izazov za zatvorske sustave. Korištenje znanstvenih nalaza za potrebe odgovarajuće umjetničke modifikacije zatvora može biti relativno jeftino i učinkovito sredstvo za smanjenje agresije i drugih oblika devijantnog ponašanja zatvorenika.

***Zatvorski prostor,
vrijeme i umjetnost:
psihološki i popravni
konteksti***

Przemysław
Piotrowski i Stefan
Florek

Sažetak

U psihološkom je smislu zatvorska izolacija jedna od najtežih situacija. Obvezni boravak u totalnoj instituciji rezultira pojavom kroničnog stresa. Razina nelagode ovisi, između ostalog, o okolini u kojoj se kazna izdržava, koja obično nije stimulativna i tako pridonosi pojavi osjetilne deprivacije. Trajanje kazne još je jedan faktor koji utječe na dobrobit zatvorenika. Vrijeme ima objektivnu dimenziju – duljina same kazne – ali ima i subjektivno značenje za zatvorenike. Rezultati brojnih studija ukazuju na važnost vremenske perspektive (prošle, sadašnje ili buduće) za svaki aspekt ljudskog života.

Zatvorska kazna nužan je odgovor društva na osuđenikovo kršenje zakonskih normi. Važno je, međutim, da se i najstroža kazna odsluži u humanim uvjetima. Da bi se to omogućilo, može se primijeniti umjetnost.

Ciljevi ovog poglavlja su sljedeći: 1) okarakterizirati psihološku važnost vremena i prostora kod izdržavanja zatvorske kazne i 2) analizirati umjetničke projekte znanstveno osmišljene s ciljem mijenjanja uvjeta izdržavanja kazne, tako da ona postane humanija i učinkovitija u kontekstu socijalne rehabilitacije.

***Participativna
umjetnost i umjetnost u
zajednici: oslobađanje
kreativnosti***

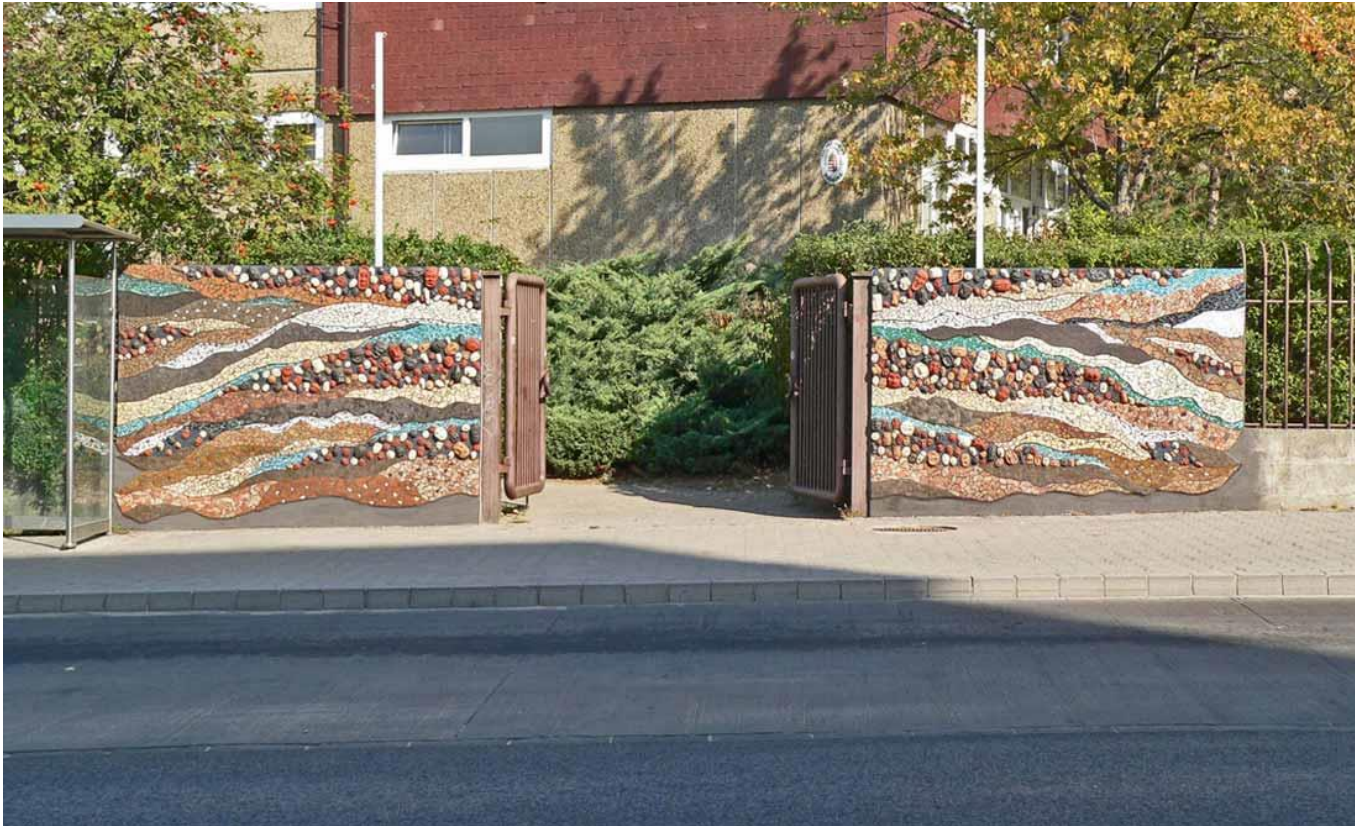
Kiss Virág, Egervári Júlia
i Orosz Csaba

Ráthonyi, K. i Wolstenholme, N. (2011)
Illyésgate - Umjetnički zid keramičke zajednice na
ulazu u srednju školu Illyés Gyula

Sažetak

U ovom poglavlju bavimo se pojavama participativne umjetnosti, umjetnosti u zajednici i uključive umjetnosti te s njima povezanim aktivnostima kao što su projekti u zajednici, performativnost i društveno angažirana umjetnost, prvenstveno s naglaskom na likovno stvaralaštvo, ali uz spomen i drugih oblika umjetnosti. Uz to, bavimo se konceptom kreativnosti i metoda pomoću kojih se ona može poticati i usmjeravati u korisnom pravcu.

Ráthonyi, K. i Wolstenholme, N. (2011)
Illyésgate - Umjetnički zid keramičke zajednice na ulazu u
srednju školu Illyés Gyula

Trade Union of Needleworkers (2012). Kućna klupa

Visky Á. (2020). Tales from the Prison Cell
(kamera: Nagy Zágon, Kürti István).

Visky Á. (2020). Tales from the Prison Cell (kamera: Nagy Zágón, Kürti István)

Utjecaj umjetnosti u zatvorskom prostoru: nove inovativne prakse

Melinda Šefčić, Anita
Jandrić Nišević i Vida
Meić

Kosanović, I. (2021). Priroda osjeća [Mural].
Kaznionica u Turopolju.

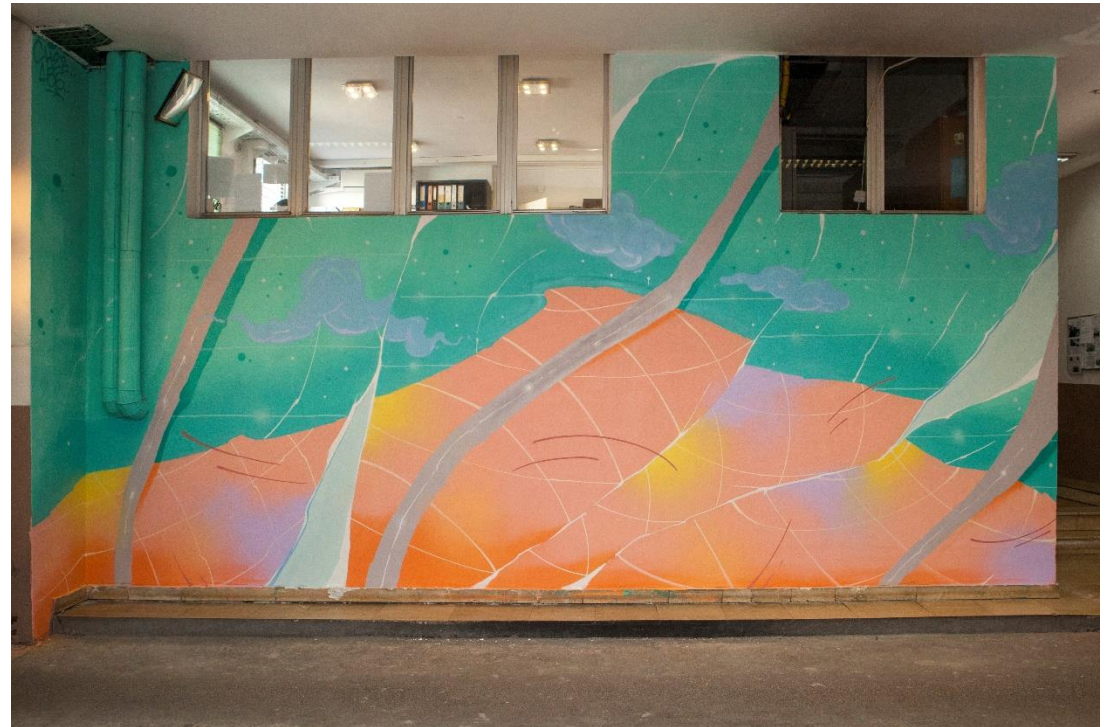
Sažetak

Umjetnost je neograničeno djelovanje i ima bezbroj pozitivnih mogućnosti za promjenu životnog okruženja kakvog poznajemo. Svojom aktivacijom i zalaganjem može doprinijeti preobrazbi života svih nas, uključujući i živote samih zatvorenika, ali i promjeni radnog okruženja samih zaposlenika zatvorskog sustava. Provođenje umjetničkih programa u zatvorskom sustavu odraz je težnje vanjskog svijeta da doprinese te obogati tako osebujan, na neki način zanemaren, a možda čak i zaboravljen unutarnji svijet poput zatvora. Ako promatramo umjetnost u formi murala, primijetit ćemo da se na brojnim zatvorskim zidovima diljem svijeta mogu pronaći i uočiti umjetnička ostvarenja zatvorenika koji su na kreativan te posve inovativan način oplemenili i markirali „životni prostor” tijekom izdržavanja kazne. Danas to nije ništa drugačije. Naime, u svijetu je sve veći broj projekata koji aktiviraju rad zatvorenika, ali i umjetnika, kroz formu društveno angažiranog djelovanja, a sve s ciljem poticanja i umjetničke revitalizacije radno-životnog prostora zatvorskog sustava.

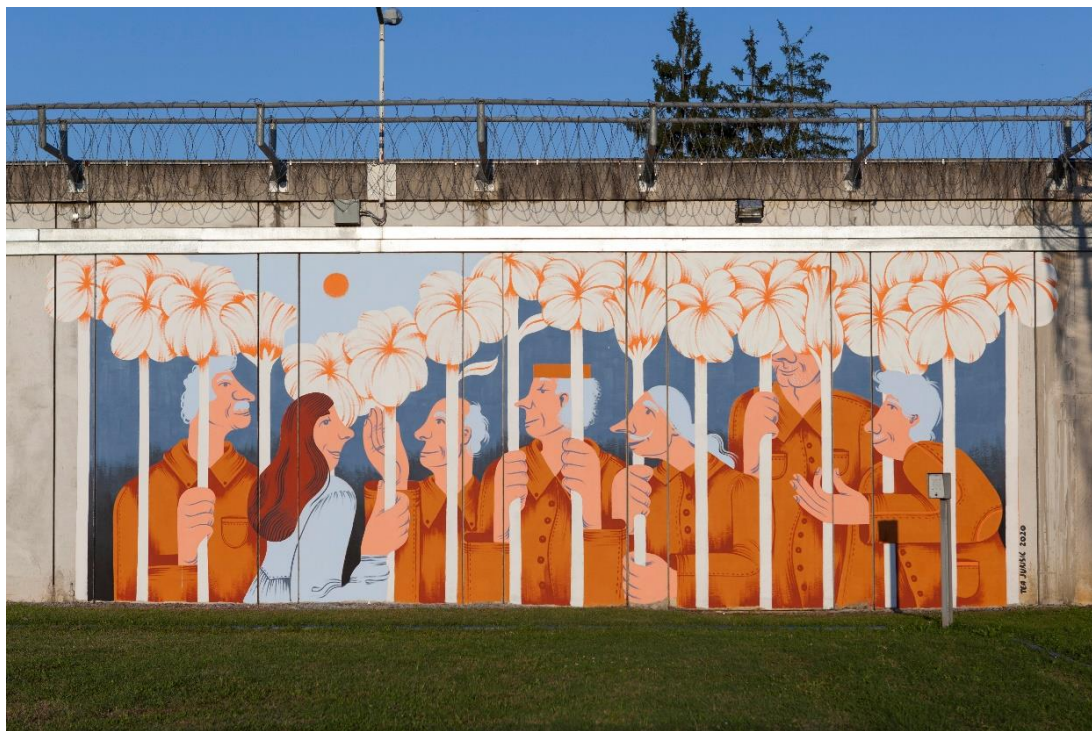

Meglić, M. (2018). Iz ruske bajke [Mural]. Kaznionica u Požegi.

Rakić, G. (2019). Refleksija slobode [Mural]. Zatvor u Zagrebu.

Jurišić, T. (2020). Posjet [Mural]. Kaznionica u Glini.

Milić, M. (2020). Sloboda [Mural]. Kaznionica u Glini.

Kosanović, I. (2021). Priroda osjeća [Mural]. Kaznionica u Turopolju.

Lacković, J. (2021). Između zbilje i mašte [Mural]. Zatvor u Rijeci.

***Boje u zatvoru: koje
boje koristiti u zatvoru***

Melinda Šefčić, Anita
Jandrić Nišević i Vida
Meić

Sažetak

U ovom poglavlju bavimo se pojmom boje u kontekstu njezina značenja, simbolike, zdravstvenog ishoda, ali i njezine primjene u zatvorskom prostoru. Poznato je kako boja igra izuzetno snažnu i važnu ulogu u našim životima. Ona utječe na našu vizualnu, estetsku i prostornu percepciju te na naše raspoloženje i emocije. U svakodnevnom smo životu stalno okruženi bojama, što se ne bi moglo reći i za zatvorski prostor. Zatvorski je prostor siv, „sterilan“, lišen estetike, a upravo primjena boje i njezino razumijevanje mogu doprinijeti promjeni percepcije prostora i osjećaja koji pojedinac ima dok boravi u tom prostoru.

Umjetnost i terapija

Peter van Olmen

Rad zatvorenika. (2015). [Slika].
JJI Lelystad, Nizozemska.

„Čovjek je oduvijek koristio glazbu, poeziju, ples, kazalište, književnost i vizualne umjetnosti kako bi simbolički predstavio, istražio i izrazio ono što nije moguće izraziti riječima.“ (Margaret Frings Keyes)

Sažetak

Cilj je poglavlja, putem kratkog opisa porijekla art terapije i marginalne umjetnosti (*outsider art*), intervjua s terapeutima i učiteljima likovnih umjetnosti te primjerima raznih umjetničkih projekata, pobuditi zanimanje za stvaranje umjetnosti, u kojem god obliku, a koja će doprinijeti osobnom razvoju zatvorenika.

Rad zatvorenika. (2015). [Slika]. JJI Lelystad, Nizozemska.

Zajednički rad zatvorenika na umjetničkim radionicama. (2016). JJI Lelystad, Nizozemska.

Zajednički rad zatvorenika na umjetničkim radionicama. (2015). JJI Lelystad, Nizozemska.

Zajednički rad zatvorenika na umjetničkim radionicama. (2014). JJI Lelystad, Nizozemska.

***Metode temeljene na
umjetnosti i
metodološka pitanja
art terapije***

Virág Kiss

Sažetak

Na mnogo se načina može raditi s umjetnošću. Umjetničke intervencije mogu se odvijati u različitim okvirima, sa stajališta različitih profesija i u različite svrhe. Sama umjetnost može biti i alat i cilj takvog djelovanja.

Osim umjetničkih intervencija u širem smislu, art terapija je u užem i stručnijem smislu struka i metoda koja zahtijeva posebne vještine. Art terapija povezana je s umjetničkim obrazovanjem, ali je zasebna disciplina. Oba se oblika mogu pronaći u zatvorima, ponekad čak i istovremeno, gdje koriste različite alate i stručnost za ostvarenje različitih ciljeva. Izvanredna djela nastala tijekom umjetničkih intervencija mogu se staviti i u umjetnički kontekst (npr. „art brut“ – sirova umjetnost i „outsider art“ – marginalna umjetnost).

Primijenjene umjetničke metode trebalo bi prilagoditi zadanom okviru, ciljevima i ciljnoj skupini te poštivati ograničenja kompetencija.

***Umjetničko
obrazovanje u
zatvorima***

Ed Santman

Bakermans, T. (2010).
Cell Window [Slika].

Sažetak

Umjetnost može biti snažan alat za obrazovanje u zatvorima. Može poslužiti kao platforma za neformalno učenje. Također se može primijeniti za razvoj mekih vještina i vještina zapošljivosti. Odrasli općenito radije uče kroz iskustvo, primjerice putem umjetničkog projekta u kojem skupina ljudi radi na zidnoj slici kao tim ili u kojem ljudi stvaraju glazbu odnosno rade na kazališnom komadu. Takve prakse imaju veliki potencijal za pomaganje ljudima u razvijanju novih vještina putem neformalnog obrazovanja.

Bakermans, T. (2008).The Judge.

Knjiga 2. (IO2)

Arts Of Freedom

*Nužnost umjetnosti u
zatvoru: Zbirka novih ideja i
praksi za zatvorsko osoblje,
kreatore politike i javnost*

Sadržaj knjige 2.

- Uvod
- 1. ***Psihološki i korektivni kontekst umjetnosti u zatvoru*** - Przemysław Piotrowski i Stefan Florek
- 2. ***Važnost estetizacije u zatvorskom prostoru - psihološka perspektiva*** - Stefan Florek i Przemysław Piotrowski
- 3. ***Prakse oslikavanja zatvora u Europi i svijetu*** - Melinda Šefčić, Anita Jandrić Nišević i Vida Meić
- 4. ***Revitalizacija zatvorskog prostora umjetnošću: nove inovativne prakse*** - Melinda Šefčić, Anita Jandrić Nišević i Vida Meić
- 5. ***Umjetnici u zatvoru*** - Virág Kiss
- 6. ***Intervencije temeljene na umjetnosti*** - Virág Kiss
- 7. ***Umjetnost i terapija*** - Peter van Olmen
- 8. ***Utjecaj umjetnosti u zatvorskom prostoru na zaposlenike*** - Melinda Šefčić, Anita Jandrić Nišević i Vida Meić
- 9. ***Stjecanje vještina za zapošljivost kroz umjetnost*** - Ed Santman
- 10. ***Ekonomске koristi umjetnosti u zatvorima*** - Ed Santman
- Životopis autora tekstova
- Impresum

***Psihološki i korektivni
kontekst umjetnosti u
zatvoru***

Przemysław Piotrowski i
Stefan Florek

Sažetak

Biti zatvoren ne znači samo biti iza rešetaka, u izolaciji. Zatvorenicima vrijeme, prostor, monotonija svakodnevnih aktivnosti, dosada i nemogućnost odlučivanja o sebi također postaju opresivni elementi stvarnosti. Mnogi osuđenici tvrde da je prostor zatvora neprijateljski i monoton te da vrijeme polako prolazi, kao i da sve to zapravo predstavlja gubitak vremena. Kako bi se mogli nositi s ovom stresnom situacijom zatvorenici razvijaju različite strategije prilagodbe i ispunjavaju svoje vrijeme raznim aktivnostima, kao što su obrazovanje, zabava, rad i zabranjene aktivnosti (npr. kockanje i udruživanje u neformalne skupine).

Jedna od osnovnih zadaća zatvorskog osoblja jeste stvoriti zatvorski prostor u kojem će odsluženje i izdržavanje kazne biti humano, jer to osigurava veće šanse za učinkovitu rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju te readaptaciju zatvorenika. Autori tvrde da umjetničke aktivnosti mogu pomoći u modificiranju zatvorskog okruženja na način da ono postane mjesto pogodno za rehabilitaciju. Prema našem mišljenju, takvo „iscjeliteljsko zatvorsko okruženje“ treba se planirati i izgraditi u skladu sa smjernicama znanstvenih istraživanja i u suradnji s umjetnicima.

***Važnost estetizacije u
zatvorskom prostoru -
psihološka perspektiva***

Stefan Florek i
Przemysław Piotrowski

Sažetak

Ljudi su prirodno skloni kažnjavati kršenje društvenih normi i prema počiniteljima kaznenih djela gajiti snažne negativne osjećaje. Zbog toga stroge, čak i okrutne, metode kažnjavanja zločinaca uživaju javnu podršku. Kazna zatvora često se smatra blagom. Zapravo je riječ o iznimno oštroj kazni, jer se njome uskraćuje zadovoljenje osnovnih potreba pojedinaca. To uskraćivanje u svim važnim životnim područjima uzrokuje ozbiljne psihološke posljedice, uključujući mentalne poremećaje i narušenu sposobnost funkcioniranja u normalnom društvu. Mnogo je načina na koji se taj problem može riješiti. Jedan je estetizacija zatvorskih prostora umjetnošću. Rezultati nekih istraživanja pokazuju da likovno uređenje zatvorskih prostora ili umjetničke intervencije u zatvorima pozitivno utječu na dobrobit zatvorenika. Međutim, ne treba zaboraviti da su korisne i za društvo, jer povećavaju vjerojatnost uspješne rehabilitacije.

Prakse oslikavanja zatvora u Europi i svijetu

Melinda Šefčić, Anita
Jandrić Nišević i Vida
Meić

National Folklore Festival (2019). Ručni rad zatvorenika.
Romanian prisons & National
Administration of Penitentiaries. Bukurešt, Rumunjska.

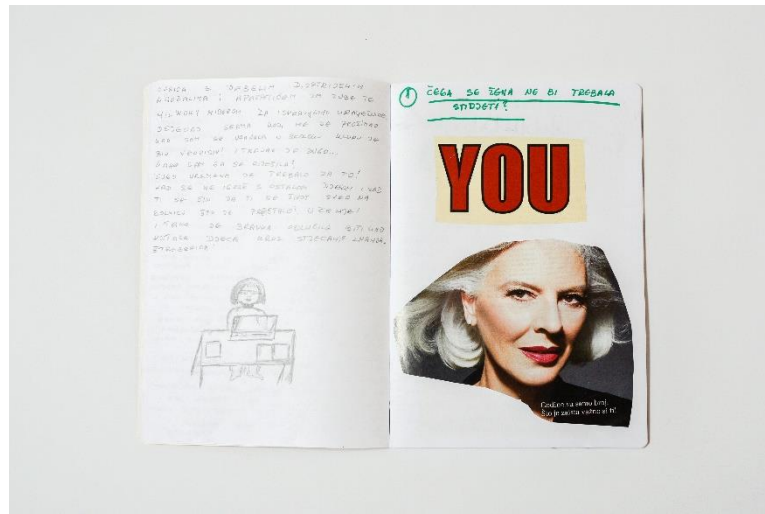
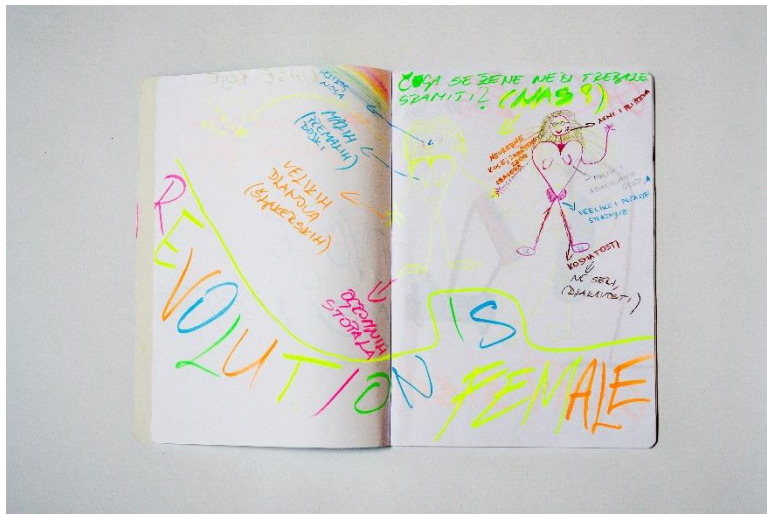
- Sažetak

U suvremenom svijetu, u žrvnju i utrci s vremenom, lako je zanemariti vrijednost umjetnosti, slično kao što zanemarujemo prevenciju i rehabilitaciju, jer one izravno ne doprinose, primjerice, izlječenju od raka ili razvoju robotike. Isto tako ne razmišljamo o počiniteljima kaznenog djela jer nismo počinitelji – ne razumijemo kako je to biti oni. Unatoč tomu, mnogi zatvorski sustavi u svijetu prakticiraju provođenje umjetničkih aktivnosti u zatvorskim prostorima, upravo s naglaskom na rehabilitaciju i doprinos socijalnoj integraciji zatvorenika, najprije unutar samog zatvorskog sustava, a potom i u društvu, nakon izlaska na slobodu. Primjena različitih umjetničkih formi izražavanja u svijetu najčešće uključuje provođenje dramskih, likovnih, glazbenih, plesnih i kazališno-scenskih radionica u kojima može sudjelovati veći broj ljudi. Uključivanje zatvorenika u različite umjetničke aktivnosti može doprinijeti da kroz proces rada bolje razumiju sebe i svoje emocije, te da sebe vide u drugačijem svjetlu.

Projekt Uzorna kaznionica (2018). Osobna knjiga [Kolaž].

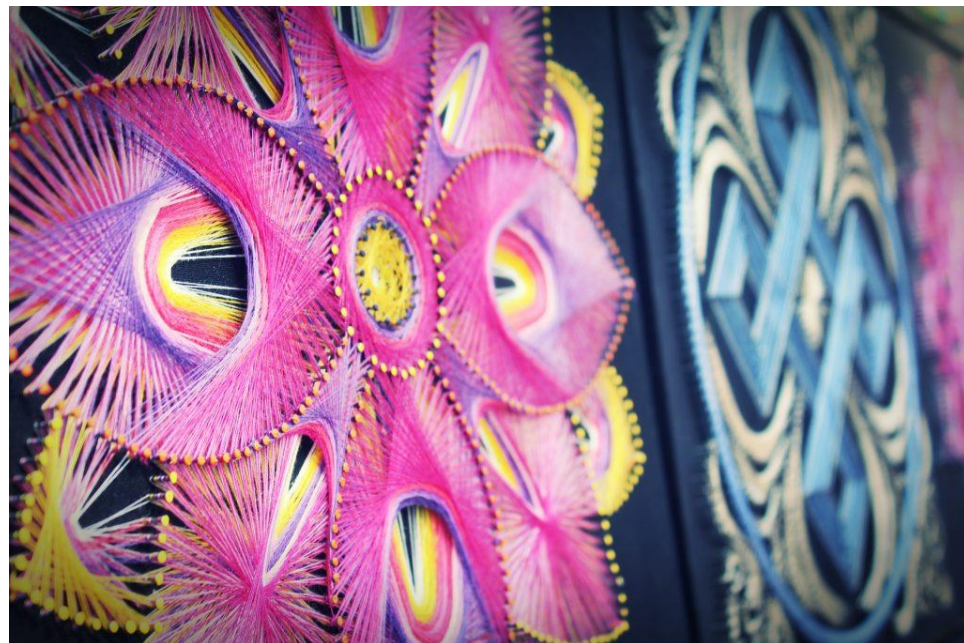
Autorica radionica: Mia Maraković.

Projekt *Uzorna kaznionica* (2018). Čega se žene ne bi trebale sramiti [Kolaž]. Autorica radionica: Martina Miholić.

MultiArt festival (2019). Kazališna predstava zatvorenika Izvor: Romanian prisons & National Administration of Penitentiaries. Bukurešt, Rumunjska. Kazalište Nottara

National Folklore Festival (2019). Ručni rad zatvorenika. Romanian prisons & National Administration of Penitentiaries. Bukurešt, Rumunjska.

Balsam and Escape (2016/2017). Brians 2 [Ceramics].
CaixaForum, Barcelona, Španjolska

Projekt Umjetnost i svjetlo. (2017). Izrezbarene svijeće [parafin i stearin]. Fotograf: nepoznat. Izvor: Moldavska kaznionica broj 3-Leo. Leova, Moldavija.

Revitalizacija zatvorskog prostora umjetnošću: nove inovativne prakse

Melinda Šefčić, Anita
Jandrić Nišević i Vida
Meić

Ratković Sobota, A.
(2018). Stabla [Mural].
Kaznionica u Požegi.
Fotograf: Juraj Vuglač.
Izvor: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika

Sažetak

Provođenje umjetničkih programa u zatvorskom sustavu odraz je težnje vanjskog svijeta da doprinese, da obogati tako osebujan, na neki način zanemaren, a možda čak i zaboravljen unutarnji svijet poput zatvora. Ako promatramo umjetnost u formi murala, primijetit ćemo da se na brojnim zatvorskim zidovima diljem svijeta mogu pronaći i uočiti umjetnička ostvarenja zatvorenika, ali i samih umjetnika, koji su na kreativan te posve inovativan način, putem raznih projekata i inicijativa, oplemenili taj hladan i posve rigidan prostor u kojemu borave i zatvorenici i sami zaposlenici zatvorskog sustava. Radni prostor, zastarjela oprema i namještaj mogu izazvati frustracije i nezadovoljstvo zaposlenika. Upravo tu treba istaknuti kako umjetnost može doprinijeti u stvaranju nove, humanije, podupiruće i brižne okoline te stvoriti uvjete za rast i razvoj svjesnosti, odgovornosti te suosjećajnosti ljudi u zatvoru, a sve to može utjecati na veće zadovoljstvo samih zaposlenika na radnom mjestu i reduciranje stresa koji vodi do izgaranja na poslu.

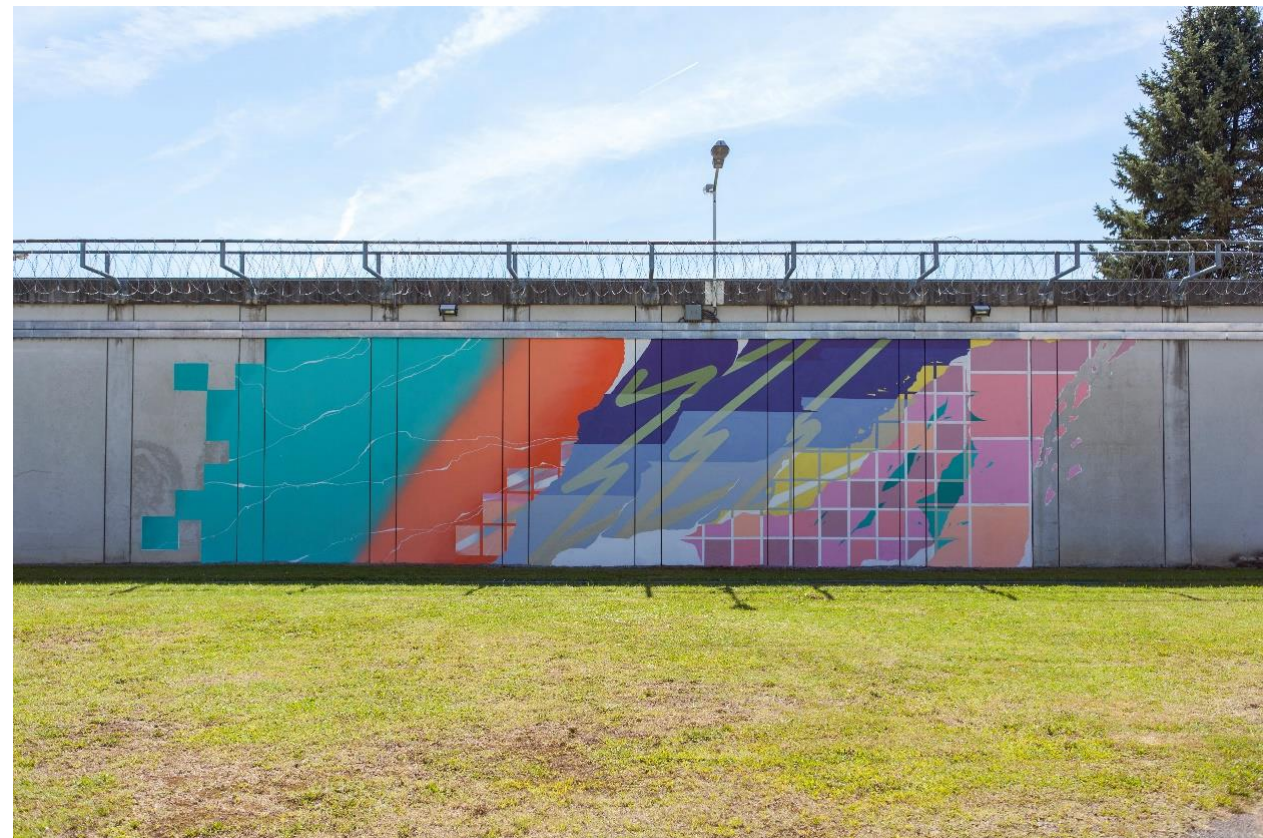
Tandara, P. (2021). Broj 43 [Mural]. Kaznionica u Turopolju.
Fotograf: Ivo Kosanović. Izvor: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika.

Kosanović, L. (2019). Heroji [Mural]. Zatvor u Zagrebu.
Fotograf: Ivo Kosanović. Izvor: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika.

Ratković Sobota, A. (2018). Stabla [Mural]. Kaznionica u Požegi. Fotograf: Juraj Vuglač. Izvor: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika

Rakić, G. (2020). Perspektiva [Mural]. Kaznionica u Glini. Fotograf: Ivo Kosanović. Izvor: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika

Lučić, A. (2020). Vrt [Mural]. Zatvorska bolnica u Zagrebu.
Fotograf: Ivo Kosanović. Izvor: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika

Tomić, V. (2021). Kiša ionako nije padala cijeli dan [Mural].
Zatvor u Rijeci. Fotograf: Ivo Kosanović. Izvor: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika

Umjetnici u zatvoru

Virág Kiss

Cellini, B. (1540–1543).
Saliera [Skulptura:
soljenka]. Kunsthistorisches Museum,
Beč, Austrija. Fotograf: Cstutz.

Sažetak

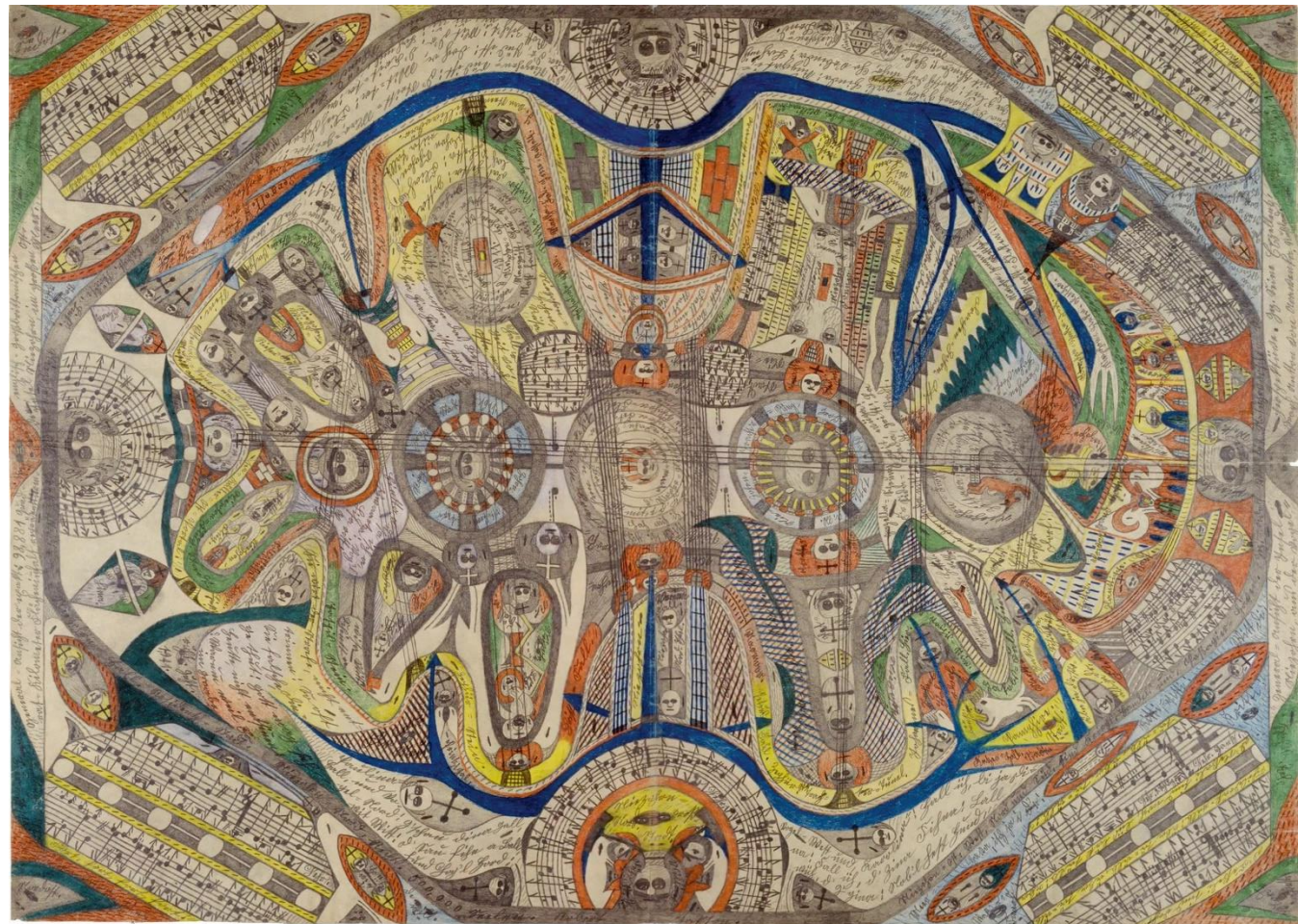
I umjetnici mogu završiti u zatvoru, kao politički zatvorenici ili zbog počinjenja kaznenih djela. Nekima je od njih činjenica da su u zatvoru temeljni izvor utjecaja i inspiracije, nekima su umjetnost i privatni život potpuno odvojeni, a kod nekih i samo bavljenje umjetničkom aktivnošću može biti nezakonito.

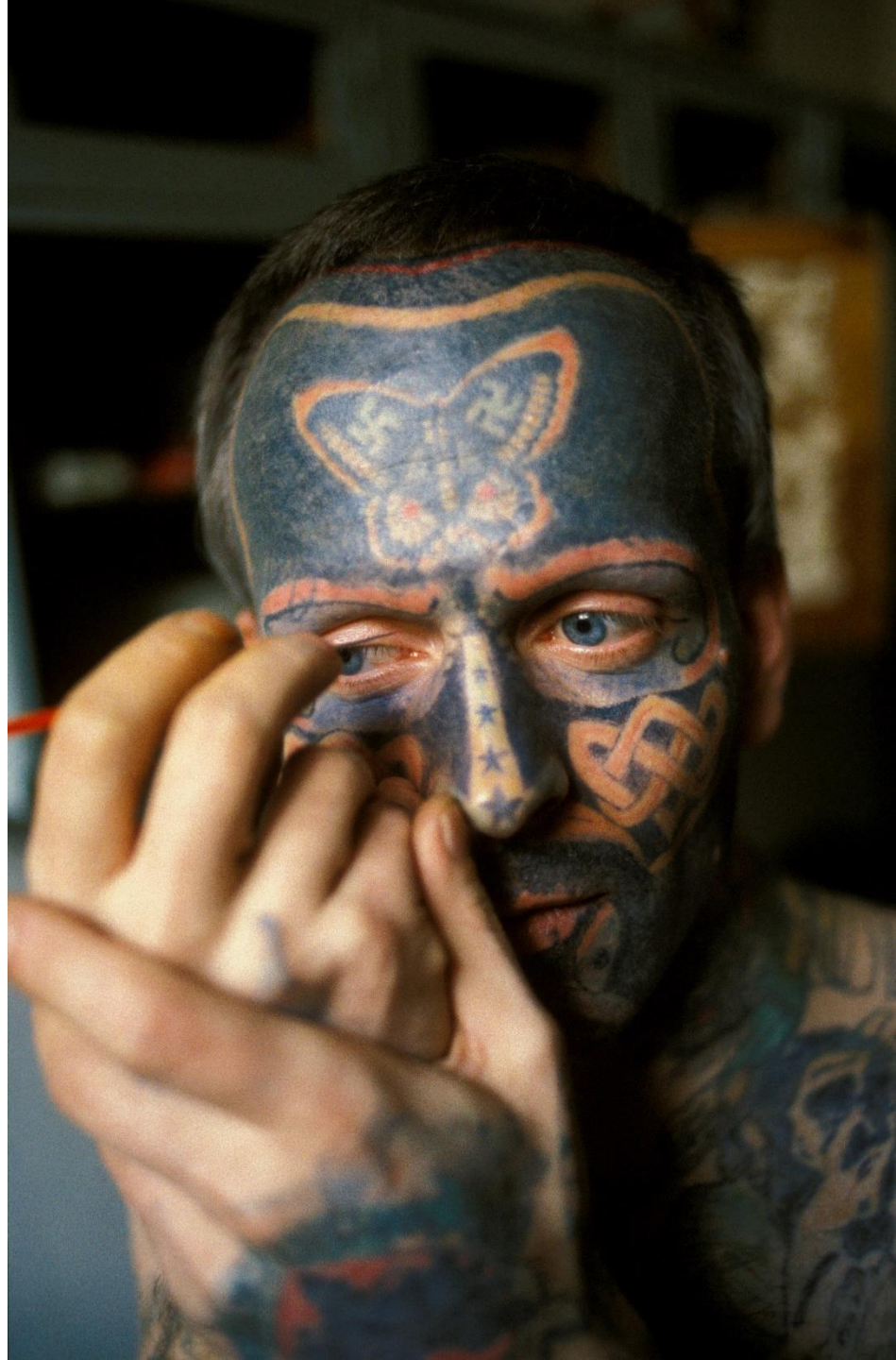
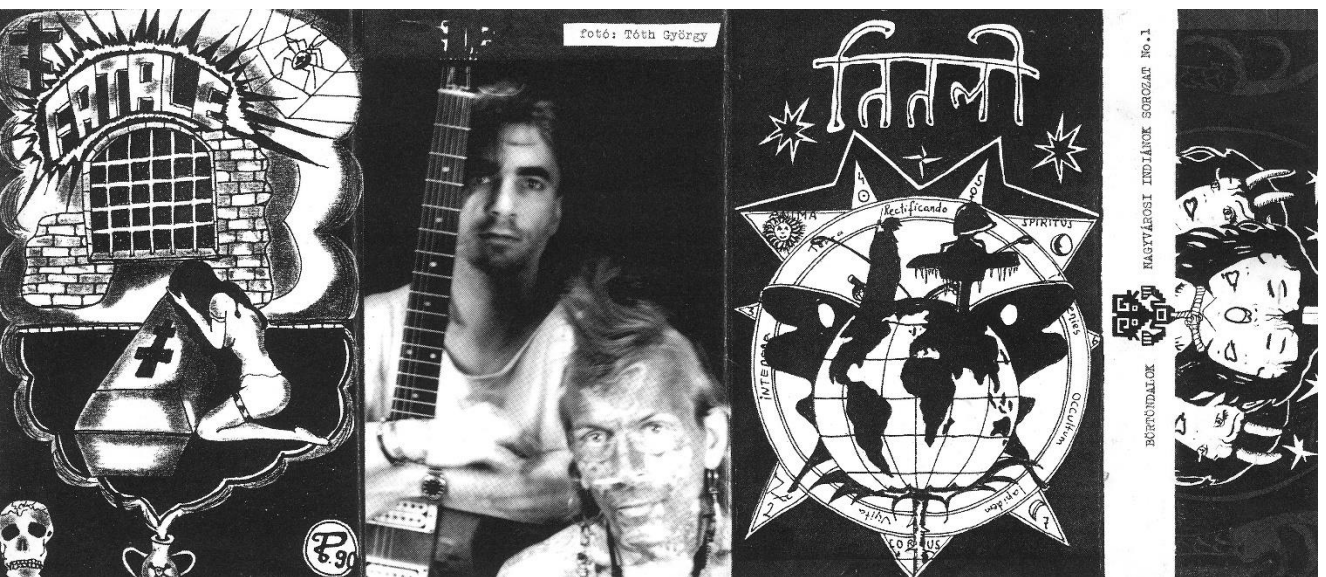
U ovom poglavlju bavimo se pojedinim poznatim povijesnim i suvremenim slučajeva iz kaznenog prava, pri čemu ne pretendiramo na cjelovitost.

Caravaggio, M. (1599- 1600). Pozivanje Svetog Mateja [Slika]. Kapela Contarelli, San Luigi dei Francesi, Rim, Italija.

Wölfli A. (1911). General view of the island Neveranger [Crtež]. Kunstmuseum Bern, Švicarska.

Urbán T. (1989-1990). Siami concert and Friderikusz Show (Iz serije Unwanted Butterfly) [Fotografija]. Izvor: Fortepan / Urbán Tamás. Javno dobro.

Urbán T. (1989-1990). Siami concert and Friderikusz Show (Iz serije Unwanted Butterfly) [Fotografija]. Izvor: Fortepan / Urbán Tamás Javno dobro.

Intervencije temeljene na umjetnosti

Virág Kiss

Nagy Z., Kürti I. (2020).
Tales from the Prison
Cell (redatelj: Ábel
Visky) [Fotografija].
Izvor: Proton Cinema

Sažetak

Umjetnost i sami umjetnici mogu imati različite uloge u zatvorima, tako da postoji širok raspon umjetničkih intervencija. Uz umjetnike, i predstavnici mnogih drugih disciplina mogu imati uloge različite namjene i s različitom razinom stručnosti, te mogu transformirati svoje materijalno okruženje. Kroz umjetnost zatvorenici se mogu povezati sami sa sobom, jedni s drugima, sa svojim obiteljima, s materijalnim i širim društvenim okruženjem.

Nagy Z., Kürti I. (2020). Tales from the Prison Cell (redatelj: Ábel Visky) [Fotografija]. Izvor: Proton Cinema

Umjetnost i terapija

Peter van Olmen

Matisse, H. (1909). Ples (I) [Slika].
The Museum of Modern Art (MoMA),
New York, SAD. Izvor: Javno dobro. 2022.

Sažetak

Društvo ne ostaje zamrznuto u vremenu, nastavlja se prirodno razvijati i mijenjati. Dolazi do inovacija koje od nas zahtijevaju različite vještine, znanja i stavove. Zatvorenici su vrlo malo ili nisu uopće uključeni u taj proces te im je kao posljedica tog isključenja teško ponovno sudjelovati u „modernom” društvu nakon izlaska iz zatvora.

Umjetnost može biti alat koji će to vrijeme izolacije učiniti podnošljivim, ali i preko kojeg se mogu razvijati vještine tražene u društvu. Ona može biti medij komunikacije preko kojeg zatvorenici održavaju vezu s društvom. Nakon izlaska iz zatvora, zatvorenici se mogu vratiti u društvo sa setom alata koji im povećava šanse za uspješnu reintegraciju.

Mwana Pwo-mask. (20th Century). [Maska]. Congo.
Fotograf: Viscorp. Izvor: Javno dobro.

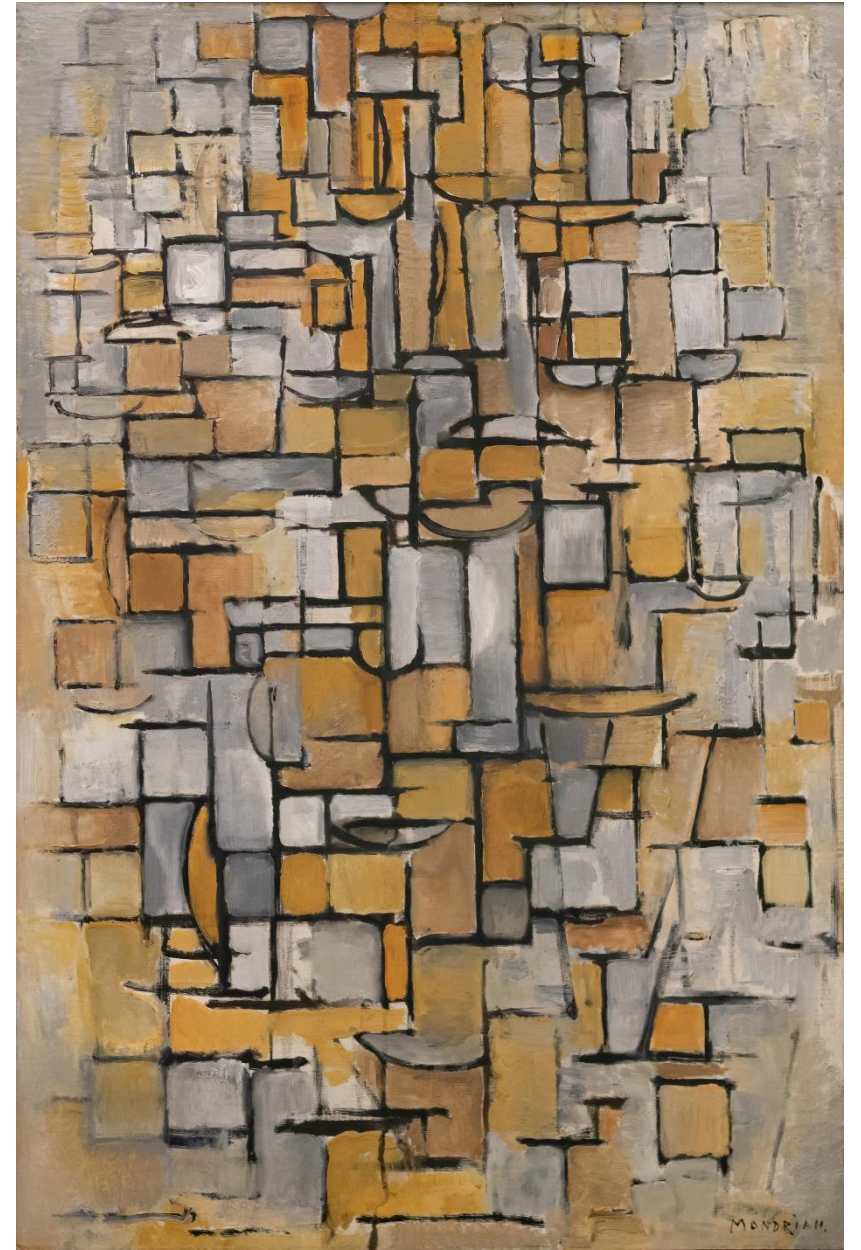
Klee, P. (1936) Nach der Ueber Schwemmung [Slika]. Fondation
Beyeler, Riehen, Švicarska. Izvor: Javno dobro

Matisse, H. (1909). Ples (I) [Slika]. The Museum of Modern Art (MoMA), New York, SAD. Izvor: javno dobro. 2022
Succession H. Matisse / Artists Rights Society (ARS), MOMA
New York.

Mondriaan, P. (1913). Tableau no. 1 [Slika]. Kolekcija muzeja
Kröller-Müller Museum, Otterlo, Nizozeska. Fotograf: Rob
Lumen Captum. Izvor: Javno dobro.

Nauwens. H. (1954).
Closed House [Skulptura]. Oegstgeest,
Nizozemska. Izvor:
Herbert Nouwens

Van Es, L. (2019). Twister [Skulptura od paste za zube]. Izvor: Jailart

Materijali iz JJI Lelystad. (2022). [Fotografija]. Fotograf: Peter van Olmen

Utjecaj umjetnosti u zatvorskom prostoru na zaposlenike

Melinda Šefčić, Anita
Jandrić Nišević i Vida
Meić

Sažetak

Poznato je da stres izazvan radom u zatvorskom sustavu često dovodi do negativnih posljedica, kao što je izgaranje na radnom mjestu. Sindrom izgaranja očituje se emocionalnom iscrpljenošću, depersonalizacijom i smanjenjem osobnog postignuća. Zaposlenici nerijetko provedu cijeli radni vijek u zatvorskom sustavu. U tom razdoblju izloženi su brojnim stresorima, od koji se neki vežu uz rad sa zatvorenicima, neki su organizacijske prirode, a neki su vezani i uz samo prostorno okruženje. Kada je u pitanju utjecaj umjetnosti na zaposlenike zatvorskog sustava, neovisno na kojem odjelu rade, doprinos je sveprisutan i izuzetno važan. Naime, u ispitivanju percepcije prostora prije i nakon izvođenja likovnih intervencija, pokazalo se da velika većina ispitanih djelatnika doživljava prostor nakon oslikavanja puno ugodnijim i ispunjenijim, za razliku od prije, kada im je bio odbojan i nezanimljiv. To nas upućuje na razmišljanje kako umjetnost može pozitivno utjecati na raspoloženje i doživljaj radnog prostora zaposlenika, isto kao što on utječe pozitivno i na same zatvorenike.

***Stjecanje vještina za
zapošljivost kroz
umjetnost***

Ed Santman

Sažetak

Brzi razvoj digitalnih medija i digitalnih alata otvara nove mogućnosti i izaziva nove dileme. Zatvorske službe diljem svijeta bore se s mogućnostima koje pružaju računala, i iako uviđaju njihov značaj za obrazovanje, strahuju da će pristup internetu zatvorenima omogućiti da nastavu sa svojim kriminalnim aktivnostima. Razvojem digitalnih alata štošta se promijenilo u pogledu obrazovanja, znanje je postalo lako dostupno na internetskim stranicama kao što je Wikipedia, sve više ljudi ističu vrijednost drugih oblika učenja, kao što je neformalno učenje, te važnost razvoja socijalnih vještina kao što su timski rad, reflektivno mišljenje, upravljanje vremenom i ostale ključne kompetencije, pri čemu je prepoznato da umjetnost može biti važan alat za njihovo stjecanje.

***Ekonomске koristi
umjetnosti u zatvorima***

Ed Santman

Sažetak

Umjetnički programi u zatvorima kontinuirano daju pozitivne rezultate pri evaluaciji. Istraživanja provedena proteklih desetljeća pokazuju da umjetnički projekti u zatvorima imaju velik potencijal, a zatvorenici koji u njima sudjeluju unaprjeđuju svoje socijalne vještine i emocionalnu kontrolu. Umjetnički projekti u zatvorima troškovno su učinkoviti jer doprinose smanjenju stope ponovnog počinjenja kaznenih djela.

Autori tekstova

Stefan Florek, dr.sc.; Anita Jandrić Nišević, dr.sc.; Virág Kiss, dr.sc.; Vida Meić; Peter van Olmen; Przemysław Piotrowski dr.sc.; Ed Santman; Melinda Šefčić, dr.art.

- **Nakladnik:** Hrvatsko društvo likovnih umjetnika, Trg žrtava fašizma 16, 10 000 Zagreb, hdlu@hdlu.hr, www.hdlu.hr
- **Za nakladnika:** Tomislav Buntak, predsjednik
- **Ravnateljica:** Ivana Andabaka
- **Autorica projekta:** Melinda Šefčić, dr.art.
- **Arts of Freedom koordinatorica:** Nika Šimičić
- **Urednice:** Melinda Šefčić, dr. art.; Anita Jandrić Nišević dr.sc.
- **Stručna suradnica:** Anita Jandrić Nišević, dr.sc.; Ankie Til
- **Recenzenti:** Tomislav Buntak, Dalibor Doležal
- **Vizualni identitet i grafičko oblikovanje:** Duje Medić
- **Prijevod i lektura:** Michał Gostyński, Ivana Pogačić, Maarten Rombouts, Orsolya Szentesi, Zana Šaškin
- **Uz financijsku potporu:** Agencija za mobilnost i programe Europske unije
- Projekt je proveden u okviru programa Erasmus+ Ključna aktivnost 2: Strateška partnerstva u području obrazovanja odraslih.
- Ovaj projekt promiče materijale otvorenog pristupa i financiran je uz potporu Europske komisije – Erasmus+ programa. Ovi materijali odražavaju samo stajališta autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njima.
[Broj projekta: 2020-1-HR01-KA204-077863]

HVALA NA
DOLASKU

:)

ARTS OF

FREEDOM